

WEGWIJZER ZORG EN WELZIJN BIJ ARBEIDSMIGRANTEN

OVER DEZE WEGWIJZER

Voor u ligt de wegwijzer 'zorg & welzijn aan arbeidsmigranten'. Doel hiervan is om praktische informatie rond zorg en welzijn voor Eu-arbeidsmigranten te bundelen. Zodat gebruikers wanneer zij vragen krijgen of hebben, snel kunnen vinden welke informatie en voorbeelden er al beschikbaar zijn.

Voor wie

De wegwijzer is ontwikkeld voor gemeenten, zowel voor beleidsmedewerkers als medewerkers in de uitvoering. Daarnaast kan de informatie zorg- en welzijnsprofessionals, sleutelpersonen, maatschappelijke organisaties en andere partijen helpen.

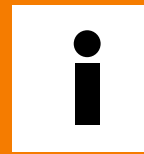
Hoe werkt het?

De wegwijzer gaat in op verschillende onderdelen waar EU-arbeidsmigranten vragen over hebben of tegenaan lopen in Nederland:

- 1 Basisinformatie: over o.a. registratie, werken, wonen en rechten en plichten.
- 2 Zorg & welzijn, bundelt informatie over o.a. de huisarts, psychische gezondheid, jeugd en gezin.
- 3 Zorg voor (on)verzekerden: geeft informatie over hoe de zorgverzekering in Nederland werk, wat je als verzekerde kan verwachten, maar ook wat er is ingeregeld wanneer iemand geen zorgverzekering heeft.
- 4 Dakloosheid en re-connectie: informatie over ondersteuning bij (dreigende) dakloosheid, opvang en begeleiding naar werk of terugkeer.
- 5 Documenten en rapporten: hier vindt u meer achtergrondinformatie en onderzoeken.
- 6 Lokale informatie. Hier kunt u informatie over zorg & welzijn in uw gemeente opnemen. U kunt het onderdeel ook gebruiken om de regionale voorzieningen in kaart te brengen.

Klik op één van de wegwijzers om meer informatie over het betreffende onderwerp te krijgen. Per onderdeel wordt in de wegwijzer informatie en tips uit de praktijk gegeven. De pagina's met i geven informatie. Klinkt u op het lampje dan komt u uit bij tips uit de praktijk. U kunt vervolgens eenvoudig heen en weer navigeren met de knoppen rechts bovenaan de pagina.

Deze wegwijzer is zorgvuldig samengesteld door de werkgroep zorg & welzijn, georganiseerd door het ondersteuningsteam arbeidsmigranten van de VNG en Pharos. Heeft u aanvullingen of vragen, mail dan naar arbeidsmigranten@vng.nl.

Informatie

Werken

- Op [WorkinNL](#) staat in 9 talen informatie over veilig, gezond en eerlijk wonen en werken.
- [FairWork](#) komt op voor EU-arbeidsmigranten die slachtoffer zijn van arbeidsuitbuiting of mensenhandel.
- [Stichting Naleving CAO \(SNCU\)](#) helpt EU-arbeidsmigranten (in eigen taal) bij vragen over werk en werkgever.
- Bij het [UWV](#) kan een arbeidsmigrant die werkloos raakt, zich aanmelden als werkzoekende. Daarnaast is het arbeidsverleden aan te tonen via het UWV.
- Bij de [Nederlandse Arbeidsinspectie](#) (NLA) kunnen arbeidsongevallen, oneerlijk, onveilig en ongezond werk gemeld worden.
- Lid van de vakbond [CNV](#) of [FNV](#)? Dan kan de arbeidsmigrant beroep doen op hulp en ondersteuning.

Processen en beleid

- Zorg voor een ambtelijke en bestuurlijke samenwerking met en tussen de afdelingen, denk hierbij aan de domeinen economie, wonen, sociaal domein en veiligheid.
- Zet externe samenwerkingen op met organisaties zoals: huisvesters, uitzenders en werkgevers. Maar ook: scholen, hulpverleners, welzijnswerkers en wijkteams. Een netwerkkaart kan hier goed bij helpen.
- Maak contact met ervaringsdeskundigen/sleutelpersonen en faciliteer deze.
- Maak gebruik van informatiekanalen die bekend zijn bij de arbeidsmigrant ([zie tips op pagina 5](#))
- Stimuleer dat welzijnsvoorzieningen ook aantrekkelijk en toegankelijk zijn voor EU-arbeidsmigranten. Overweeg ondersteuning (sub)regionaal te organiseren.
- Denk hierbij ook aan het meldpunt dat moet worden ingericht in het kader van de Wet goed verhuurderschap. Meer informatie over de Wet goed verhuurderschap vind je [hier](#).

Scholing en onderwijs

Onderwijs voor kinderen

- Alle kinderen in Nederland hebben recht op onderwijs, ongeacht of zij ingeschreven zijn. Zij zijn leerplichtig van 5 tot 18 jaar. Meer informatie over het onderwijs in Nederland vind je op de site van [Nuffic](#).
- Zorg dat ouders geïnformeerd worden over de leerplicht in Nederland. In veel landen waar EU-arbeidsmigranten

vandaan komen begint de leerplicht pas op latere leeftijd.

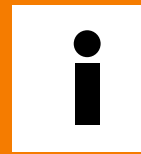
- Handige video met uitleg over het Nederlandse onderwijssysteem: [School system in The Netherlands - YouTube](#).
- Voor kinderen van 12 -18 jaar die net in Nederland zijn is er [de Internationale Schakelklas](#) (ISK). Op de site van [LOWAN](#) is informatie te vinden over nieuwkomersonderwijs.
- Kinderen onder de 12 kunnen naar het nieuwkomersonderwijs of instromen in het regulier onderwijs.

Scholing en training

- Werkgevers hebben de plicht om scholing aan werknemers aan te bieden. Dit geldt ook voor uitzendkrachten. Kijk op de site van de [KvK](#) voor bestaande subsidies.
- [Stichting Doorzaam](#) richt zich op duurzame inzetbaarheid van uitzendkrachten. Werknemers van uitzendorganisaties die zijn aangesloten bij de ABU of NBBU kunnen vouchers voor onderwijs en taallessen aanvragen.
- Taallessen worden vaak ook via [taalhuizen in de bibliotheek](#) aangeboden. Kinderen kunnen ook gebruik maken van aanbod van de bibliotheek.
- Het [Nuffic](#) en [IcDW](#) zorgen voor waardering van diploma's.

Wonen

- WorkinNL geeft informatie over [wonen in Nederland](#).
- [Stichting Normering Flexwonen](#) (SNF) beheert het register van ondernemingen die aan de norm voor huisvesting van EU-arbeidsmigranten voldoen en onderhoudt de normen. Misstanden rondom SNF-gecertificeerde woningen kunnen hier ook gerapporteerd worden.
- Het [Expertisecentrum Flexwonen](#) geeft informatie over vormen van flexibele huisvesting.
- De [Huurcommissie](#) is een onpartijdige organisatie die meningsverschillen tussen huurders en verhuurders helpt oplossen of daarover een officiële uitspraak doet.

Zorg

Het zorgsysteem in Nederland is vaak erg verschillend van wat EU-arbeidsmigranten gewend zijn. Het is belangrijk dat EU-arbeidsmigranten weten hoe het zorgsysteem werkt en wat de (culturele) verschillen zijn. Meer informatie is te vinden onder '[zorg & welzijn](#)'.

- Op [workinnl.nl](#) vind je in 9 talen informatie over ziekte en zorg in Nederland en [over gezond en veilig werken](#).
- De [Zorgverzekeringslijn](#) geeft informatie en tips over het afsluiten van een zorgverzekering in Nederland (o.a. Pools, Engels, Spaans).
- [H4I](#) geeft uitleg over het vinden van een huisarts en [over gezondheidszorg in Nederland](#). De praktijk kan EU-arbeidsmigranten telefonisch te woord staan bij vragen. Deze [huisartsenpraktijk](#) is speciaal voor patiënten uit Midden- en Oost-Europa.
- [GPinfo](#) geeft informatie over wat te verwachten bij een Nederlandse huisarts (NL/EN).
- Daarnaast zijn er verschillende initiatieven die hybride en/of fysieke zorg bieden, soms in eigen taal. Zoals [Arene](#) of [Fonkelzorg](#).
- Voor goede zorg is de inzet van tolken heel belangrijk. Op [zo schakelt u een tolk in](#) staat informatie over de inzet van tolken, kosten en aanbieders.

Registratie

Wanneer iemand in Nederland komt wonen of werken, kan deze persoon zich inschrijven in het RNI of de BRP. Wat het verschil is en hoe dit werkt wordt uitgelegd op [WorkinNL](#).

Wanneer iemand is ingeschreven in het RNI of de BRP, kan hij of zij een DigiD aanvragen. Verder kan een persoon verschillende diensten bij de gemeente afnemen als deze in de BRP is ingeschreven.

- [Aanvragen van een DigiD](#).
- [Uabc.nl](#) geeft een simpele uitleg over de DigiD.
- Vaak hebben EU-arbeidsmigranten ook vragen over het omwisselen van hun rijbewijs. [RDW](#) geeft hier informatie over.

Rechten en plichten

- Op [WorkinNL.nl](#) kunnen mensen [op deze hulp pagina](#) vragen stellen.
- Het [Juridisch loket](#) biedt gratis hulp bij juridische vragen.
- Als je in Nederland werkt, ben je verplicht belasting af te dragen aan de [Belastingdienst](#).
- Als iemand is ingeschreven, kan deze soms ook aanspraak maken op [huurtoeslag, zorgtoeslag of kinderopvangtoeslag](#).
- Gemeenten kunnen EU-arbeidsmigranten te informeren over lokale rechten en plichten. [Moerdijk heeft hier een voorbeeld van](#).
- [Eenvoudige uitleg over zorgtoeslag aanvragen](#) (NL).

Tips uit de praktijk

Wat is belangrijk?

Goede ondersteuning helpt voorkomen dat EU-arbeidsmigranten in een kwetsbare positie blijven of komen. Hiervoor is belangrijk:

- Heb goed overzicht van het sociale aanbod in de omgeving, zoals taalaanbod en sport. En stimuleer hen ook voor EU-arbeidsmigranten passende activiteiten aan te bieden.
- Werk samen met maatschappelijke-, welzijnsorganisaties en sleutelpersonen bij het verspreiden van informatie en het ophalen van (zorg)behoeften.
- Zorg dat informatie aansluit bij de doelgroep: zorg dat informatie begrijpelijk is (let op het gebruik van taal, symbolen, afbeeldingen). Stel informatie beschikbaar in verschillende talen, in verschillende vormen (digitaal, papier, filmpjes) en via verschillende kanalen (aan de balie of online, facebook wordt bijvoorbeeld veel gebruikt door de doelgroep). Pharos [biedt hier meer informatie over](#).
- Zorg voor openstellingen buiten reguliere werktijden, zoals 's avonds of in het weekend.
- Maak gebruik van een tolk of vraag of een medewerker die de taal beheerst bij het gesprek te zijn.
- Wees ervan bewust dat EU-arbeidsmigranten vaak niet snel hulp zullen vragen door onder andere trots, angst, wantrouwen of door onbekendheid met gewoonten en gebruiken in Nederland.

“Wij organiseerden een voorleesochtend voor Poolse ouders en hun peuters in de bibliotheek. Dat zorgt voor ontmoeting, kennismaken met de taal, en plezier”.

Welzijnswerker

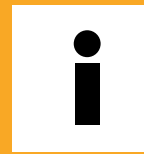
Tips voor houding en gedrag

- Vraag goed door. Er kan sprake zijn van multi problematiek.
- Er is vaak sprake van wantrouwen naar de overheid en haar diensten. Bouw aan vertrouwen door open te zijn over jouw rol en wat jij kunt doen. Vertel ook eerlijk wat er niet kan.
- Blijf in contact en zorg voor goede nazorg.

- Toon interesse in de achtergrond van mensen, de cultuur en wat zij gewend zijn in hun thuisland. Realiseer je ook dat EU-arbeidsmigranten vaak niet goed geïnformeerd zijn hoe hier dingen werken. Leg dus goed uit. Dat helpt om elkaar beter te begrijpen.

“De werkdruk is heel zwaar. De mensen zouden moeten weten dat ze dit niet hoeven te accepteren van de werkgever. Dus dat ze het moeten melden en advies kunnen vragen over de rechten en plichten van henzelf en van de werkgever. Mensen denken nu ‘het wordt niet beter’, en ‘er is niemand die me kan helpen, ik moet het alleen oplossen’. Het is belangrijk dat mensen met respect worden behandeld.”

Arbeidsmigrant

Informatie

Gezondheidszorg in Nederland

De gezondheidszorg is in Nederland vaak anders vormgegeven dan de gezondheidszorg in het thuisland van EU-arbeidsmigranten. Uitleg over de zorg vind je hier:

- Op [workinnl.nl](https://www.workinnl.nl) vind je in 9 talen informatie over ziekte en zorg in Nederland en [over gezond en veilig werken](#).
- De [Zorgverzekeringslijn](#) geeft informatie en tips over het afsluiten van een zorgverzekering in Nederland (o.a. in het Pools, Engels en Spaans).
- [Huisarts-migrant](#) geeft zorgverleners informatie over gezondheid en zorg voor EU-arbeidsmigranten in Nederland.
- Deze brochures geven informatie over [welke wetten de zorg in Nederland regelen](#) en [hoe je zorg kan regelen in Nederland](#).
- [Steffie.nl](#) biedt eenvoudige uitleg in Nederlands (en soms in het Engels) over de huisarts, tandarts, toeslagen en zorgverzekering.
- [Deze folder](#) geeft eenvoudige uitleg over mondzorg en over de kosten.
- [De rijksoverheid](#) geeft ook informatie over wat wel en niet vergoed wordt.

Huisarts

Zorg in Nederland begint doorgaans bij de huisarts. EU-arbeidsmigranten willen of kunnen vaak niet bij een huisarts terecht.

Stimuleer hen toch zoveel mogelijk zich in te schrijven bij een lokale huisarts.

- Om arbeidsmigranten uit te leggen hoe de huisarts werkt, is er [deze folder van Pharos](#) over de eerstelijnszorg in 10 talen.
- [H4I](#) geeft uitleg over het vinden van een huisarts en [over gezondheidszorg in Nederland](#). De praktijk in Venlo kan EU-arbeidsmigranten telefonisch te woord staan bij vragen. Deze [huisartsenpraktijk](#) is speciaal voor patiënten uit Midden- en Oost-Europa.
- [GPinfo](#) geeft informatie over wat te verwachten bij een Nederlandse huisarts (NL/EN).
- Door capaciteitsproblemen kan het gebeuren dat huisartsen patiënten toch weigeren. De zorgverzekeraar kan hierover in gesprek gaan. (zie ook zorg voor [\(on\)verzekerden > toegang tot zorg](#)).
- Daarnaast zijn er verschillende initiatieven die hybride en/of fysieke zorg bieden, soms in eigen taal. Zoals [Arene](#) of [Fonkelzorg](#).

Tolken

Voor goede zorg is de inzet van tolken heel belangrijk. Als bekenden of collega's tolken, kunnen er fouten worden gemaakt, en kan er info worden achtergehouden door bijvoorbeeld schaamte.

Op [zoschakeltueentolkin.nl](https://www.zoschakeltueentolkin.nl) staat informatie over de inzet van tolken, kosten en aanbieders.

Hygiëne en infectieziekten

- Ter preventie van uitbraken van infectieziekten is het raadzaam om al bij de inrichting van grotere huisvestingslocaties de hygiënist van de GGD te betrekken. Voor meldingen en hulp rond infectieziekten: [benader de GGD](#).
- [TBC](#) komt vaker voor bij EU-arbeidsmigranten uit Roemenië, Oekraïne en Moldavië. EU-arbeidsmigranten worden niet preventief gescreend, maar wel meegenomen in bron- en contactonderzoek als dit aan de orde is.

Psychische gezondheid

- Voor psychische klachten kunnen mensen terecht bij de huisarts. De praktijkondersteuner bij de huisarts geestelijke gezondheidszorg (POH GGZ) kan eerste hulp bieden in de vorm van een aantal gesprekken. Indien nodig wordt iemand eventueel doorverwezen naar GGZ.
- [Folder over stress en psychische klachten in 12 talen](#). Uitleg over wat psychische klachten zijn, zelfzorg, laagdrempelige hulp en de GGZ.
- ARQ biedt een [sociale kaart](#) met een landelijk overzicht van interculturele GGZ en maatschappelijke ondersteuning (ook in eigen taal).
- Bij [113](#) vind je informatie over suïcide preventie, hulpverlening en gespreksttraining.
- Verslavingszorg:
 - [Nederlandstalige site met informatie over alcoholgebruik en links naar professionele hulp](#) (Nederlands)
 - [Nederlandstalige site met informatie over drugsgebruik en links naar hulp](#) (Nederlands)
 - [Nederlandse informatie voor mensen die zelf willen minderen met alcohol, cannabis, cocaïne, gokken en tabak](#).

Aanvraag van sociale- of zorgvoorzieningen

Voor hulp of ondersteuning die valt onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) kunnen mensen terecht bij het Wmo-loket of sociaal loket in de gemeente. Meestal moeten mensen hiervoor wel ingeschreven staan en een adres hebben. Als dat niet zo is wordt soms wel geprobeerd andere ondersteuning te regelen.

Jeugd en gezin

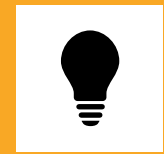
Als er problemen zijn met de kinderen of in het gezin is het belangrijk dat EU-arbeidsmigranten de weg naar hulp kunnen vinden, beginnend bij de zwangerschap.

- [Op Zanzu.nl](#) staat informatie over relaties, seksuele gezondheid en zwangerschap in 16 talen.
- [Deze video gaat over hoe en wat als je een baby krijgt.](#)
- [Video over de 13 wekenecho en de 20 wekenecho.](#)
- Voor opvoedvragen of problemen in het gezin, verwijst naar [Centrum voor jeugd en gezin](#).
- [De jeugdgezondheidszorg \(JGZ\) geeft \(gratis\) advies](#), voorlichting en ondersteuning bij gezond opgroeien en opvoeden. Ook geeft de JGZ vaccinaties en volgen ze de ontwikkeling van -9 maanden (al tijdens de zwangerschap) tot de leeftijd van 18 jaar.
- [Het rijksvaccinatieprogramma](#) geeft informatie over het programma en vertalingen via haar website.
- [H4I heeft een pagina met informatie over zwangerschap en jonge kinderen](#). Hier staat ook bij wat vrouwen kunnen verwachten van bevallen in het ziekenhuis in Nederland.
- Deze twee brochures zijn in eenvoudig Nederlands en gaan over problemen in het gezin: [Soms heeft je kind een probleem, met wie kun je praten](#), en [Soms zijn er problemen in je familie, met wie kan je praten](#).
- Deze [5 beeldverhalen](#) kunnen worden gebruikt om met ouders te spreken over kinderen en ADHD, autisme, depressies, gedragsstoornissen en trauma's. Ook in het Pools en Engels.
- Er zijn vrijwilligersorganisaties voor ondersteuning bij opvoeden, zoals stichting [Samen Oplopen](#), [Home-start](#) of Stichting [Steunouder](#).
- Is er sprake van risicovolle situatie? Bel [Veiligthuis](#): 0800-2000

Bedrijfsgezondheidszorg

EU-arbeidsmigranten lopen meer risico op opgevalen of ziekte door werk, maar hebben slechtere toegang tot bedrijfsgezondheidszorg. Stimuleer werkgevers en inleners te zorgen voor een veilige en gezonde werkplek.

Meer informatie over een betere uitvoering van de Arbowet [vind je in deze expertsessie](#).

Tips uit de praktijk

Drempels

EU-arbeidsmigranten kunnen verschillende drempels ervaren om niet zelf om hulp of zorg te vragen.

- Vaak is er sprake van een taalbarrière.
- Er is een angst voor kosten.
- Er is een angst voor direct ontslag.
- Er is onbekendheid met het systeem.
- Er zijn culturele verschillen (bijvoorbeeld niet gewend hulp te vragen voor psychische klachten of problemen in het gezin).
- Er is vaak minder vertrouwen in de overheid, het zorgsysteem en de hulpverlening.

“Wij regelen voor alle kinderen van EU-arbeidsmigranten Voor- en vroegschoolse educatie (VVE), dat zorgt ook voor meer netwerk en beter integratie van de ouders”

Gemeenteambtenaar welzijn

Wat is belangrijk?

- Voor het versterken van gezondheidsvaardigheden is extra aandacht nodig voor het ondersteunen van de eigen regie van patiënten/cliënten.
- Het is belangrijk mensen proactief en in eigen taal te benaderen.
- Benut het lokaal en regionaal aanbod van ondersteuning in eigen taal.
- Werk samen met (en versterk) organisaties van/met medewerkers uit hetzelfde land, en/of sleutelpersonen
- Communiceer zoveel mogelijk in eigen taal en aansluitend op de doelgroep. [Hier](#) vind je tips voor het aanpassen van materialen.
- Zorg dat reguliere communicatiekanalen zo goed mogelijk ingericht zijn, zodat deze ook toegankelijk zijn voor EU-arbeidsmigranten.
- Wegwijs zijn, de taal spreken en integreren dragen bij aan gezondheid. Zorg dus dat EU-arbeidsmigranten de taal kunnen leren en kunnen meedoen (zie [basisinformatie](#)).

“De vrouwen zeggen wel tegen mij dat ze problemen hebben, maar de mannen niet. De klachten van de mannen hoor ik via de vrouwen, bijvoorbeeld over hun agressie”.

Welzijnswerker

Tips voor houding en gedrag

- Door [cultuursensitief te werken](#), is er grotere kans dat je elkaar beter begrijpt. Dat betekent een open houding, vragen stellen, en niet te snel oordelen vanuit je eigen cultuur. Een ontmoeting van mens tot mens – zonder vooroordelen.
- Vaak zijn EU-arbeidsmigranten niet gezondheidsvaardig. Dit betekent dat zij moeite hebben met het vinden van informatie, lezen, begrijpen en toepassen. De volgende links kunnen hierbij helpen:
 - [Effectief communiceren: mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden \(pharos.nl\)](#)
 - [Online module: gezondheidsvaardigheden | PGOsupport](#)
- Sta open voor alle vragen en leg verbinding met collega's op gebied van werken en wonen.
- Ga proactief en outreachend te werk en probeer problemen zo vroeg mogelijk te signaleren.
- Zet tolken in!

Praktijkvoorbeelden:

- [LEVgroep](#) biedt hulp in het pools in Helmond en omgeving.
- [Wijkz](#) in den Haag biedt ondersteuning en advies aan EU-EU-arbeidsmigranten
- [Polon](#) biedt ambulante hulpverlening aan Poolse gezinnen in de provincies Noord-Brabant, Gelderland, Zeeland en Limburg.

“In het begin had ik helemaal niet over de gezondheidszorg nagedacht, ik had het niet nodig. Ik was gezond en er was niks aan de hand. Ik dacht hier helemaal niet over na”.

Arbeidsmigrant

Informatie

Verzekeringsverplichting

Iedereen die in Nederland werkt is verzekeringsplichtig. Het uitzendbureau of werkgever sluit de (collectieve) zorgverzekering in veel gevallen af, soms doet de arbeidsmigrant dit zelf. Bij wel wonen maar niet werken in Nederland is men 4 maanden na aankomst verzekeringsplichtig.

- De Rijksoverheid geeft meer informatie over [de zorgverzekeringsplicht](#) (NL/EN).
- Wanneer iemand zorgverzekeringsplichtig is, heeft deze persoon ook recht op zorg uit de Wet Langdurige Zorg (Wlz). Klik [hier](#) voor meer informatie over de Wlz.
- [Het CAK](#) geeft uitleg over wat het betekent als je onverzekerd bent in het Engels. Hier zitten ook video's bij.
- [De zorgverzekeringslijn](#) heeft een checklist in verschillende talen over het afsluiten van een zorgverzekering.

Onduidelijkheden rondom zorgverzekeringen

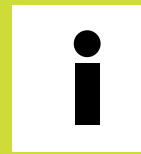
Het komt voor dat de EU-arbeidsmigrant zelf niet weet of hij/zij verzekerd is. Net als in het thuisland regelt de werkgever vaak de zorgverzekering. Als gevolg hiervan raken EU-arbeidsmigranten hun zorgverzekering kwijt na het verlies van werk en weten zij niet altijd waar zij verzekerd zijn.

- [De zorgverzekeringslijn](#) geeft tips en informatie wanneer iemand onverzekerd is of niet weet waar hij/zij verzekerd is.
- In de praktijk worden EU-arbeidsmigranten soms zorg geweigerd. Ook zonder zorgverzekering heb je recht op noodzakelijke medische zorg. Zorgverleners kunnen gebruik maken van de Subsidieregeling voor medisch noodzakelijke zorg aan Onverzekerden (SOV), door de zorgkosten voor ongedocumenteerden of onverzekerden te declareren bij het CAK. Kijk hier voor [een beslisboom](#) over wie onder welke regeling valt.
- HollandZorg heeft met de uitzendbureaus en collectieven van werkgevers afspraken gemaakt dat zij een EU-arbeidsmigrant tot 30 dagen na beëindigen van het verzekeringsrecht kunnen afmelden. De financiële risico's voor zorgconsumptie in deze periode zijn voor rekening van de zorgverzekeraar. Dit zorgt voor een redelijke overbrugging naar volgend werk.
- Er zijn vaak onduidelijkheden over de rechten van de EU-arbeidsmigrant aan de balie. Goed doorvragen naar woon- en werkomstandigheden geeft een indicatie hoe en of een EU-arbeidsmigrant verzekerd is.

Toegang tot zorg

EU-arbeidsmigranten ervaren vaak moeite met de toegang tot (huisartsen)zorg in Nederland. Dit komt doordat zij niet weten dat zij zich moeten inschrijven bij een praktijk of doordat de praktijk EU-arbeidsmigranten afwijst. De zorgverzekeraar moet, vanuit de zorgplicht, zorgen dat de zorg die in het basispakket zit, beschikbaar is voor al zijn verzekerden. In de praktijk blijkt dit vaak lastig.

- Dit en andere uitgangspunten van de zorgverzekeringswet zijn terug te vinden [via deze link](#).
- Wanneer zorg wordt geweigerd, kan er een klacht worden ingediend bij [de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#), [via het Landelijk Meldpunt Zorg](#).
- Daarnaast kunnen EU-arbeidsmigranten [ook als passant langskomen bij een huisarts waar zij niet ingeschreven staan](#). Hiervoor wordt dan een passantentarief in rekening gebracht.
- In spoedgevallen kan een EU-arbeidsmigrant ook naar de eerste hulp wanneer hij of zij onverzekerd is. Een ziekenhuis zal vaak wel vragen of iemand de rekening zelf kan betalen. Ook zal het ziekenhuis vragen om een geldig legitimatiebewijs en een BSN. Het ziekenhuis kan de kosten voor onverzekerden of ongedocumenteerden declareren [bij het CAK](#).
- Tot slot zijn er verschillende stedelijke initiatieven voor onverzekerde EU-arbeidsmigranten. Zij kunnen zorg verkrijgen via bijvoorbeeld [Kruispost](#). In Amsterdam, Nijmegen en Arnhem heeft Dokters van de Wereld [Zorgcafe's](#) waar mensen terecht kunnen met vragen en problemen, en in Amsterdam is een [Zorgbus](#) waar zorg wordt geboden.

Wetgeving

Er zijn verschillende voorzieningen ingericht rondom zorg voor onverzekerden en hoe de zorg rondom EU-arbeidsmigranten ingeregeld dient te worden.

- Wanneer een persoon geen zorgverzekering heeft en deze wel zou moeten hebben, ontvangt deze vaak een brief van [het CAK](#). Het CAK is ook verantwoordelijk voor de uitvoering van de [subsidieregeling voor onverzekerden](#).
- De SVB toetst of een persoon verzekeringsplichtig is op basis van Wlz. Een persoon kan om verschillende redenen hier bewijs van nodig hebben. [Een onderzoek wordt hier aangevraagd](#).
- [Informatie over hoe de zorgverzekeringswet werkt](#).
- [Informatie over hoe de Wet Langdurige Zorg werkt](#).
- Sinds 2022 is het [zorgconvenant afgesloten met zorgverzekeraars](#). Doel van dit convenant is: (1) Zelfredzaamheid en onafhankelijkheid van EU-arbeidsmigranten vergroten, (2) Betere controle op betrouwbaarheid en integriteit van werkgevers en (3) Betere toegang tot huisartsenzorg.
- [De NZa \(Nederlandse Zorgautoriteit\)](#) controleert of zorgaanbieders, zorgverzekeraars en zorgkantoren zich aan de regels houden. Op de site van NZa staat nieuws, ontwikkelingen en informatie over de verschillende zorgsectoren.
- Meer informatie over [tijdelijke verblijf in een zorginstelling](#) op basis van de zorgverzekering.

Processen en beleid

Alhoewel gemeenten geen formele taak hebben in (informatie rondom) zorg voor onverzekerden, kunnen zij zeker een faciliterende rol spelen. Onderstaande tips zijn voor zorgprofessionals, maar is ook goed voor beleidsambtenaren om mee te nemen in gesprekken met professionals.

- Zorg dat zorgorganisaties en professionals weten dat er verschillende regelingen zijn voor onverzekerden. De hierboven genoemde SOV is ook bedoeld voor Europese EU-arbeidsmigranten. Zie hier voor [de beslisboom](#).
- Het is van belang dat zorgverleners [een tolk](#) kunnen inschakelen, ook wanneer er geen zorgverzekering is.
- Als er signalen zijn dat EU-arbeidsmigranten de zorg wordt geweigerd in jouw gemeente, neem dan contact op met de zorgverzekeraar of doe melding bij de Inspectie.

Tips uit de praktijk

Drempels

- EU-arbeidsmigranten weten niet altijd waar zij verzekerd zijn en of zij verzekerd zijn.
- Doordat EU-arbeidsmigranten vaak via hun werkgever verzekerd zijn, verliezen zij naast hun woning ook vaak hun zorgverzekering als zij hun baan verliezen.
- Veel EU-arbeidsmigranten hebben nog geen toegang tot hun DigiD. Hierdoor verloopt communicatie tussen de arbeidsmigrant en zorgverzekering stroef.
- EU-arbeidsmigranten ervaren vaak een lagere toegang tot zorg.
- Zorgprofessionals zijn vaak niet op de hoogte van de verschillende regelingen die beschikbaar zijn voor onverzekerden. Hierdoor loopt de arbeidsmigrant zorg mis, terwijl hij/zij er wel recht op heeft.

“Mensen zijn aan het overleven, denken niet aan hulp vragen. En hebben ook geen tijd voor hulp, ze zijn altijd aan het werk”.

Arbeidsmigrant

Wat is belangrijk?

- Maak jezelf wegwijs in de [relevante wetgeving](#)
- DigiD is beschikbaar wanneer je in het RNI of in de BRP bent ingeschreven. Wanneer je niet-ingezetene bent, kan je deze dus ook aanvragen. Voor meer informatie zie het kopje [registratie](#) onder basisinformatie.
- Zet tolken in.

Tips voor houding en gedrag

- Vraag goed door naar de situatie waar iemand zich in bevindt. Als iemand werkt, kan het zijn dat een zorgverzekering via de werkgever loopt.
- Wanneer je het antwoord niet zeker weet, check het of geef aan dat je het niet weet. Geef geen onjuiste informatie dit kan vergaande consequenties hebben voor de EU-arbeidsmigrant. [Zie ook informatie rondom IND](#).

INFORMATIE

Ondersteuning bij terugkeer

Wanneer een EU-arbeidsmigrant dak- en werkloos raakt, kan ondersteuning bij terugkeer naar het thuisland nodig zijn.

- Het daklozenloket en Centraal Onthaal kunnen na de toetsing op WMO de relevante partners aanwijzen.
- Gemeenten kunnen tijdelijke opvang faciliteren bij de afwachting tot terugkeer. Dit is opgenomen in [het Plan van Aanpak kwetsbare dakloze EU-burgers](#).
- [Stichting Barka](#) biedt algemene ondersteuning aan kwetsbare EU-burgers. Hierbij ondersteunen zij re-connectie trajecten met de Nederlandse arbeidsmarkt of land van herkomst.
- [De Regenboog](#) ondersteunt terugkeer en re-integratie van EU-arbeidsmigranten in Amsterdam.
- Soms kan de ambassade of het consulaat van een desbetreffend land ook helpen bij terugkeer. Neem contact op met de desbetreffende ambassade voor meer informatie.

Processen en beleid

Dakloze EU-arbeidsmigranten kunnen bij verschillende instanties of bij de gemeente aankloppen. Dit vraagt van al deze organisaties dat zij een goede samenwerking hebben en op de hoogte zijn van regelgeving.

- De EU-Richtlijn bepaalt voor een groot deel wat de sociale rechten van Europese inwoners zijn. De [Guide for mobile workers in Europe](#) geeft inzicht in deze rechten.
- Implementeer de aanbevelingen uit [het Plan van Aanpak kwetsbare dakloze EU-burgers](#) in lokaal beleid.
- Vaak is doorverwijzen niet genoeg. Zorg voor een warme overdracht waarbij de situatie van de EU-arbeidsmigrant duidelijk is.
- Het is belangrijk te wijzen op de codes van de IND verblijfstitel. Er wordt bijvoorbeeld melding gedaan bij de IND bij een aanvraag WMO of PW. Het kan zijn dat er geen recht op verblijf meer is na aanvraag van gemeentelijke voorzieningen. Check hiervoor het maatwerkloket van de IND door te mailen naar maatwerkplaats@ind.nl.
- Het IND toetst op rechtmatig verblijf en heeft de mogelijkheid tot intrekken bij strafbare feiten of op basis van een justitieel dossier.
- Zet een goede ketensamenwerking met betrokken partners in de omgeving op en zet hier in op een goede communicatie door de hele keten.

- Politie en handhaving kunnen ook een grote rol vervullen in het signaleren van problematieken bij dak- en thuisloze EU-arbeidsmigranten en doen de warme overdracht.
- Meer informatie over de verblijfstitels kunnen worden gevonden [in de tabellenlijst van het RvIG](#)
- [Meer informatie over de Vreemdelingenwet](#)

Ondersteuning bij terugkeer arbeidsmarkt & huisvesting

Wanneer er nog goed perspectief is op werken in Nederland, kan een gemeente ook ondersteunen bij de terugkeer naar arbeidsmarkt en huisvesting.

- Wanneer iemand werkloos raakt, is het van belang dat deze persoon zich [als werkzoekende bij het UWV meldt](#). Dit is ook van belang voor de opgebouwde rechten van de EU-arbeidsmigrant.
- [De Regenboog](#) biedt werkcoaches voor EU-arbeidsmigranten aan in Amsterdam.
- [Stichting Barka](#) helpt in gemeenten waar zij overeenkomsten mee hebben met de re-integratie naar het werkveld.
- Sommige organisaties kunnen snel terugleiden naar werk doordat zij structureel contact hebben met uitzendbureaus of werkgevers. Leg hier contact mee.
- [EURES](#) helpt EU-migranten binnen de EU weer aan het werk. Het is een Europees netwerk voor arbeidsbemiddeling.
- Soms kunnen sociale wijkteams, servicepunten in bibliotheken of lokale maatschappelijke organisaties zoals de kerk helpen bij de eerste stap naar huisvesting of werk. Kijk per gemeente of regio hoe dit in elkaar zit.
- Zet het werkgeversservicepunt in voor bemiddeling van EU-arbeidsmigranten naar werk.

Preventie

Vroegtijdige signalering van problemen en een goed samenwerkend netwerk kan ervoor zorgen dat iemand niet dakloos raakt.

- Vraag ziekenhuizen, GGZ, GGD, scholen, woningcorporaties en Veilig Thuis om tijdig hulp in te schakelen wanneer het vermoeden is dat iemand dakloos raakt;
- Leg contact met (lokale) kerkgenootschappen die in contact staan met de EU-arbeidsmigranten en werk samen op het

- gebied van informatieverbreiding en sociale cohesie;
- Leg contact met uitzendbureaus/werkgevers voor een transparantere communicatie;
- In inloopvoorzieningen is het belangrijk een relatie op te bouwen en contact te onderhouden met EU-arbeidsmigranten. Vaak is men al dakloos, maar kan erger (bijvoorbeeld verslaving of criminaliteit) worden voorkomen.

Tijdelijke & maatschappelijke opvang

Veel EU-migranten melden zich bij de maatschappelijke opvang. De regelgeving rond deze groep is ingewikkeld, waardoor gemeenten lastig kunnen bepalen op welke voorzieningen deze groep aanspraak kan maken.

- De basis van de maatschappelijke opvang komt uit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Men kan, afhankelijk van hun situatie, al in de eerste maanden van verblijf aanspraak hierop doen.
- Winteropvang: overweeg ook om buiten de winteropvang mogelijkheden te bieden voor dakloze EU-migranten.
- [het Plan van Aanpak kwetsbare dakloze EU-burgers](#) geeft handvatten voor de tijdelijke opvang van dakloze EU-migranten.
- Wees bereid om te kijken naar mogelijkheden van uitzondering op huidig beleid op individueel niveau.
- Voorbeelden van maatschappelijke opvang voor EU-arbeidsmigranten zijn [het T6 project Amsterdam](#) (Regenboog) en Rotterdam heeft 10 bedden met het Leger des Heils beschikbaar gesteld. Plaatsing gaat via Barka.

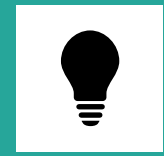
Zorg

Vaak spelen er ook complexe zorgvragen bij dakloze EU-arbeidsmigranten. Het aanbod van zorg verschilt per gemeente.

Er zijn een aantal punten waar men rekening mee kan houden wanneer zij zoeken naar zorg:

- Hulporganisaties, waaronder ook straatdokters, zijn te vinden via [de Daklozen Zorgkaart](#).
- Er is vaak mogelijkheid tot het verkrijgen van zorg bij een huisarts als passant. Hier zijn wel kosten aan verbonden ([zie zorg voor \(on\)verzekerden](#)).
- Zorg dat in kaart wordt gebracht welke fysieke punten van zorg er in de gemeente of regio zijn waar een EU-arbeidsmigrant beroep op kan doen, denk aan huisartsen die open staan voor passanten.
- Voor acute zorg kan men terecht bij de spoedeisende hulp, hiervoor kan men een passantentarief rekenen. Zie ook ['zorg voor onverzekerden'](#).

- In het geval van ernstige mentale problematiek kun contact opgenomen worden met [de crisisdienst](#).
- Breng de verschillende inloopvoorzieningen in kaart. Vaak kunnen zij ook doorverwijzen naar passende zorg of oplossingen.

Tips uit de praktijk

Drempels

- Er is vaak sprake van een cultuur- en taalbarrière. Daarbij komt dat er in veel gevallen sprake is van wantrouwen richting zorgverleners en overheden. Hierdoor is de drempel voor (dakloze) EU-arbeidsmigranten hoger om hulp te zoeken.
- Vaak wordt tot het laatste moment gewacht met het vragen van hulp of wordt de hulp niet gevraagd. Hierdoor zijn problematieken soms erg complex. Men weet hierdoor vaak niet waar te beginnen of komt niet meteen tot de kern.
- EU-arbeidsmigranten krijgen moeilijk recht op maatschappelijke opvang of andere voorzieningen.
- EU-arbeidsmigranten zijn vaak niet ingeschreven in de BRP. Hierdoor bouwen zij geen rechten op via de BRP, daarom is het noodzakelijk naar andere systemen, zoals van het UWV, te kijken.
- EU-arbeidsmigranten hebben vaak geen toegang tot hun DigiD. Hierdoor loopt overheidscommunicatie stroever.
- EU-arbeidsmigranten zijn niet altijd op de hoogte van hun formele rechten en zijn hiervoor afhankelijk van informele netwerken.

Wat is belangrijk?

Het is voor gemeenten niet altijd mogelijk alle bovenstaande drempels te overbruggen. Vaak vraagt dit meer van een samenwerking:

- Zorg dus voor een goede ketensamenwerking, waarbij het duidelijk is wat ieders rol is.
- Voor het resultaat is het belangrijk dat je weet wat de ander doet door de hele keten, zodat je realistische en goede doorverwijzing kan doen.
- Ook met een inschrijving in het RNI kun je een DigiD aanvragen. Het voordeel hiervan is dat het eenvoudiger is je arbeidsverleden aan te tonen.
- Zorg voor voldoende informatie over hoe om te gaan met de complexe situatie waar een EU-arbeidsmigrant zich in kan bevinden bij veldwerkers (verwachtingsmanagement).
- Doordat problemen vaak erg complex zijn en gemeenten nog niet lang bekend zijn met dit type problematieken, is het belangrijk open te staan voor pionieren en buiten de lijntjes te kleuren om zo maatwerk te kunnen leveren.

- Zorg voor verschillende informatie- en communicatiekanalen, waarbij de nadruk ligt op informatie en communicatie in de eigen taal. Maak hierbij gebruik van een tolk, google translate of sleutelpersoon. (let op betrouwbaarheid).
- Zorg voor een brede toegang tot stabiliserende voorzieningen (bijvoorbeeld de inloop en kortdurende nachtopvang).

Tips voor houding en gedrag

- Steek moeite in het nagaan van de persoonlijke situatie van de client door verdiepende vragen te stellen. Ga na waar zij vandaan komen en waar zij eventueel recht op hebben.
- Stel de rechten centraal.
- Steek moeite in het willen begrijpen en begrepen worden.
- Wanneer je als hulpverlener of als contactpersoon niet zeker weet hoe je iemand kan helpen, check het of geef aan dat je het niet weet. Want onjuiste informatie kan vergaande consequenties hebben.

DOCUMENTEN EN RAPPORTEN

Arbeidsmigratie

- [Rapport 'Geen tweederangsburgers'](#), Aanjaagteam bescherming EU-arbeidsmigranten (2020)
- [Jaarrapportage EU-arbeidsmigranten](#), Rijksoverheid (2022)
- [De staat van migratie](#), Ministerie Justitie & Veiligheid (2022)
- [Databank onderzoeken rondom EU-arbeidsmigranten en -migratie](#), Universiteit Tilburg
- [KIS over Europese EU-arbeidsmigranten](#)
- [Het PON & Telos over arbeidsmigratie](#)
- [Decisio over internationale werknemers en EU-arbeidsmigranten](#)
- [Staalkaart EU-arbeidsmigranten, KIS \(2022\)](#)

EU-arbeidsmigranten in kwetsbare posities

- [Midden- en Oost-Europese werknemers in kwetsbare posities](#), IVO (2022)
- Verschillende gemeenten hebben tellingen gedaan via de ETHOS methode naar het [aantal dakloze EU-arbeidsmigranten](#).

Data over inwoners in de gemeente

- De [KIS wijkmonitor](#) biedt cijfers over de inwoners van een gemeente en haar wijken. De cijfers kun je uitsplitsen naar herkomst.
- Op [Waarstaatjegemeente.nl](#) staan cijfers over alle gemeenten in Nederland op alle belangrijke beleidsterreinen.
- Onderzoeksbureau [Decisio](#) verrichtte in de afgelopen jaren verschillende studies naar vraagstukken rondom EU-arbeidsmigranten in Nederland.

Zorg en Welzijn

- [Zorg\(en\) voor EU-arbeidsmigranten](#), Pharos (2022)
- [Hoe denken EU-arbeidsmigranten over gezondheid en zorg in Nederland](#), Kenniscentrum EU-arbeidsmigranten (2021)
- [Aansluiting vinden bij en ondersteuning bieden aan Poolse EU-arbeidsmigranten in Nederland](#), Fontys

Hogeschool (2019)

- [Kwetsbaarheid van vrouwelijke Poolse EU-arbeidsmigranten voor seksuele intimidatie](#), fairwork (2018)
- [Problematieken rondom kinderen van EU-EU-arbeidsmigranten](#), KIS (2022)
- [Zorgen om kinderen uit Midden- en Oost-Europese EU-landen](#), Pharos (2020)
- [Factsheet routes naar dakloosheid, IVO \(2021\)](#)
- In [Het zorgconvenant](#) tussen het ministerie van VWS, SZW en Zorgverzekeraars Nederland zijn afspraken gemaakt over hoe samen met werkgevers en zorgverleners de toegang voor EU-arbeidsmigranten tot zorg verbeterd moet worden
- Deze Engelse brochure geeft informatie over [welke wetten de zorg in Nederland regelen](#)
- [Voorbeelden van taalonderwijs](#), ministerie SZW (2016)
- [Evaluatie Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden](#), min. VWS (2021)
- [Ervaringen en behoeften aan informatie in Nederland](#), KIS (2015)

Zorg voor onverzekerden

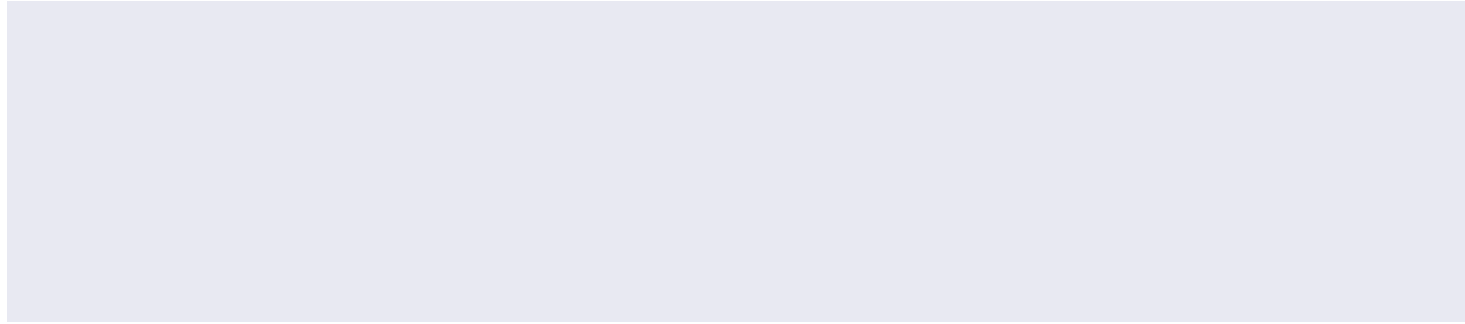
- Handreikingen en voorbeelden
- [Website gemeente Amsterdam met uitleg aan onverzekerden](#)
- Er is ook een driedelige serie over zorg voor onverzekerden geschreven door medisch contact. [Klik voor één van deze artikelen op deze link](#)

Eenvoudige uitleg om naar te verwijzen

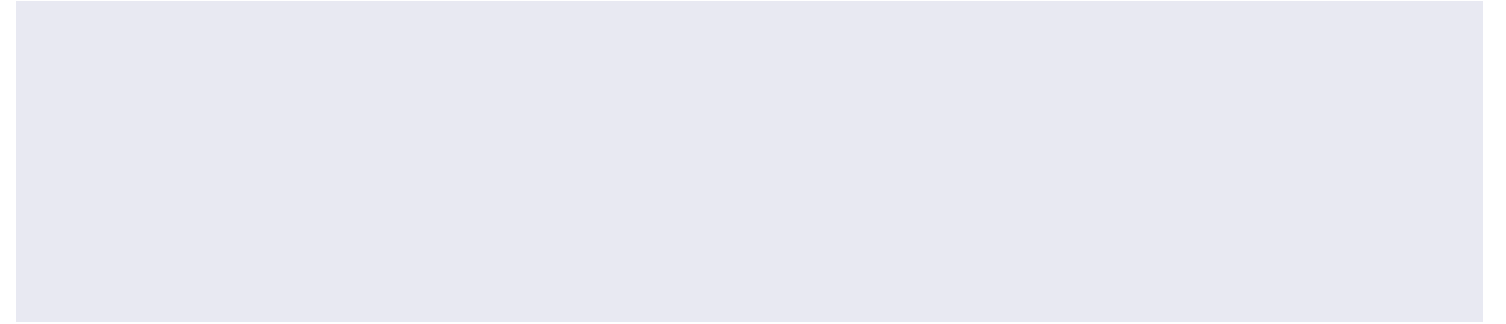
- [Zorgverzekeringslijn \(verschillende talen\)](#)
- [Eenvoudige uitleg zorgverzekering \(NL/EN\)](#)
- [Eenvoudige uitleg over klachten bij zorg \(NL/EN\)](#)
- [WorkinNL](#) biedt uitleg over zorgverzekering

LOKALE INFORMATIE

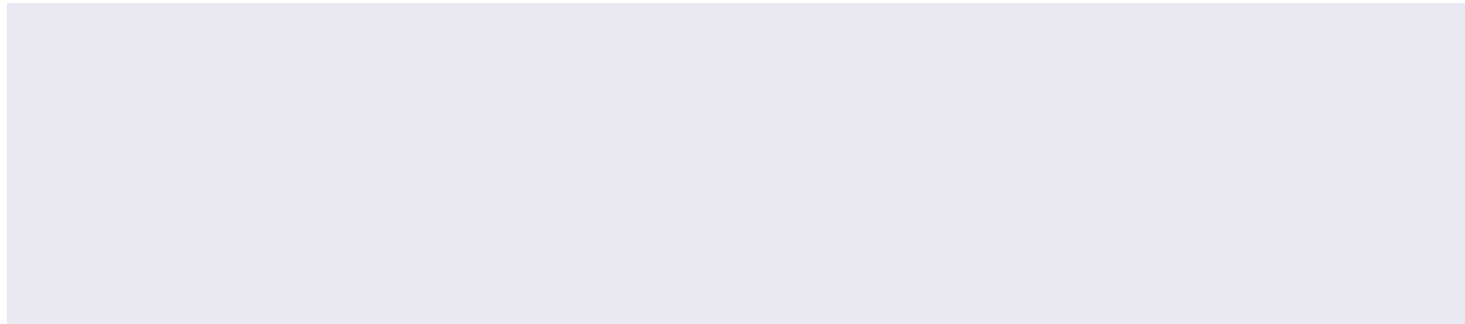
Lokale basisinformatie

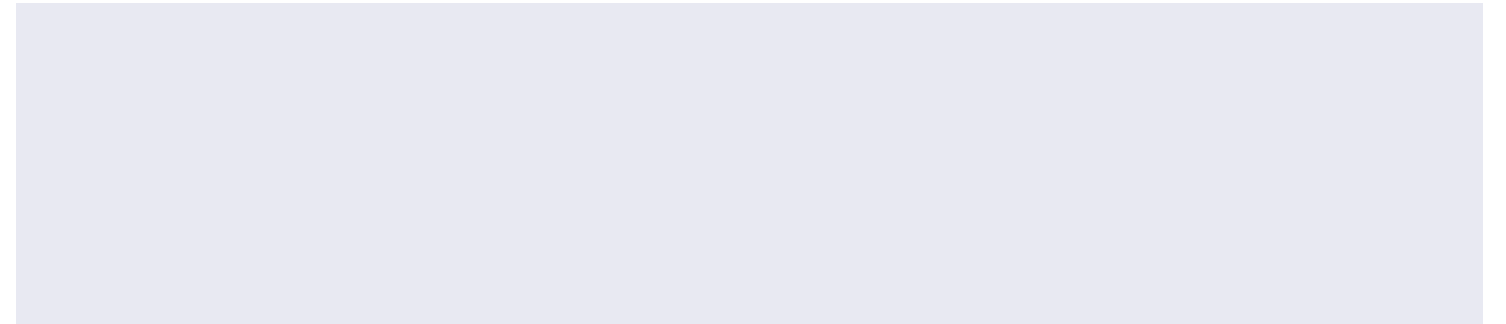
Lokaal beleid en partners dakloosheid en reconnectie

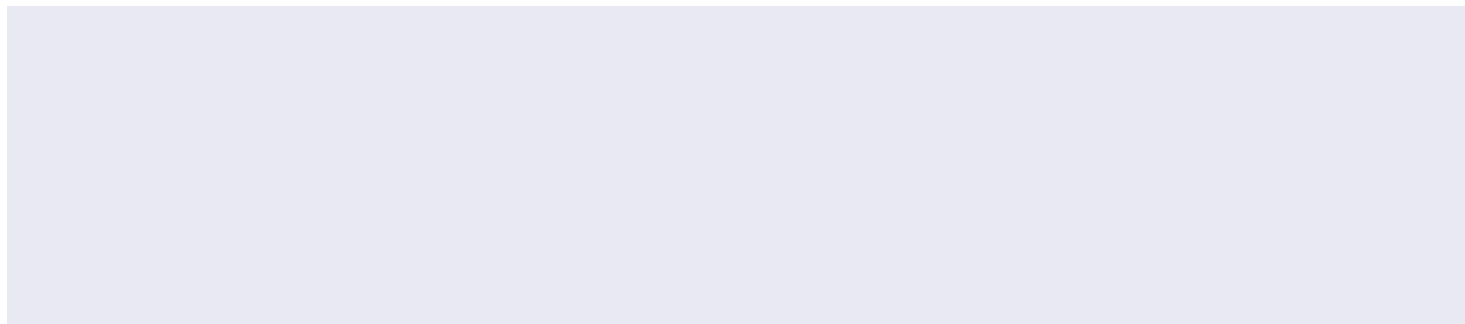
Lokaal beleid en partners zorg & welzijn

Lokale en regionale documenten, rapporten en beleid

Lokale partners rond zorg voor (on)verzekerden

COLOFON

Redactie:

Sabine Beerbaum, adviseur arbeidsmigranten, VNG

Michelle Roelofsen, adviseur arbeidsmigranten, VNG

Sandra de Jong, communicatieadviseur arbeidsmigranten, VNG

Elize Smal, Adviseur Gezondheid en Migranten, Pharos

Vormgeving:

Vincent van der Geest, VNG

Met dank aan:

Jasmin Maslic, Adviseur Arbeidsmigranten, Gemeente Moerdijk

Nora Penasa Boukris, Projectmanager Innovatie, Gemeente Den Haag

Janneke Sinke, Strategisch adviseur sociaal domein, Gemeente Aalsmeer

Danielle Steenbergen, Adviseur Publieke Gezondheid, GGD West-Brabant

Charlotte Ruijs, Projectleider Vluchtelingen en (arbeids-)migranten, GGD Gelderland-Zuid

Larisa Melinceanu, Coördinator EU Reconnection Programme, Stichting Barka NL

Malgorzata Kowalcyk, Sociaal assistent, Stichting Barka NL

Merve Yikilmaz, Medewerker dakloze Eu migranten, Leger des Heils